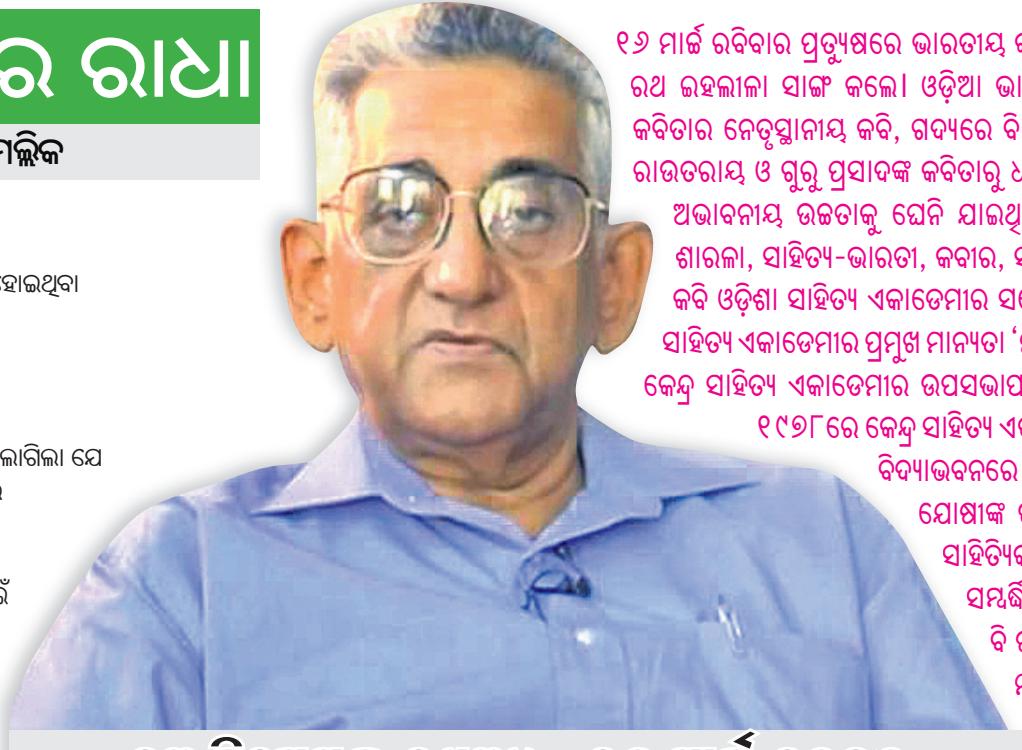

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମୁଖି: ରମାକାନ୍ତ ରଥ ଦେବ ଥାର ମାସ୍ ହୋଇ...

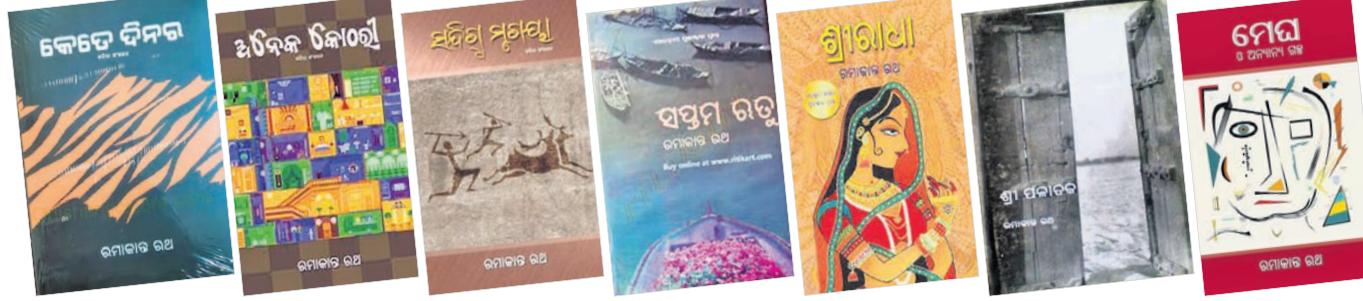
‘ଶ୍ରୀରାଧା’ର ରାଧା

ହୃଦୟକଣ୍ଠ ମନ୍ତ୍ରିକା

“ସଖୀ ଜଣେ ପଚାରିଲା
ତମକୁ କାହିଁକି ଏତେ ଭଲପାଏ ବୋଲି ।
ତାକୁ କ’ଣ କହିଥାନ୍ତି ? ଖାଲି ତାରା ଖୁବି ହୋଲଥୁବ
ଆକାଶକୁ ମୁଁ ଚାହିଁ ରହିଲି ।
ହଠାତ୍ କାହିଁକି ହାତ୍ ଭିଡ଼ରେ ଭିଡ଼ରେ
ଖୁବି ଥଣ୍ଡା ଲାଗିଲା ଓ ହଠାତ୍ କାହିଁକି
ଗୋଟାପଣେ ଥରିଗଲି, ପାଣି ପଡ଼ିଗଲା ।
କାକର ପବନ ଯୋଗୁଁ ଜମା ନୁହେଁ, ମତେ ଲାଗିଲା ।
ତା’ ହେଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ରାତି ଆଗରୁ ଏପରି
ରାତିଏ ଆସିବ ଯେ ମୁଁଆଉ ନ ଥିବି ।
ତାରାମାନେ ଥୁବେ କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ଆଜି ପରି ।
କିପରି ବୁଝଇଥାନ୍ତି ଏଥିପାଇଁ, ଖାଲି ଏଥିପାଇଁ
ତମେ ଏତେ ପ୍ରିୟତମ ମୋର ।
କାହାକୁ ବୁଝାଇ ହେବ ପ୍ରକୃତ କାରଣ
ଆଗଙ୍କର, ଭଲ ପାଇବାର ?”
(ଶ୍ରୀରାଧା/୧୩)

ଦ୍ୟା କିଷେଘର ଏଣ୍ଟର - ୧୭ ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦୨୪

ପ୍ରକାଶକ ନାମ : ପାତ୍ରପାତ୍ର ପରିଚୟ : ୧

୧୯୮୪ରେ ପ୍ରକାଶ ପାଖ
 ‘ଶ୍ରୀରାଧା’, ଯାହାର ପ୍ରଲୟତ୍ତ ଆଜନ୍ତି
 ଅର୍ଥର ମୁଣ୍ଡାର୍ଗୀ। ତିରାଚିତ୍ତ ଭାବେ ଏହାର
 ପ୍ରକାଶ ଦାଖିଲ୍ୟ ନିଅନ୍ତି ‘ଲାର୍କ୍ ପ୍ଲୁଷ୍’।
 କବିତାଗ୍ରହଣିତ୍ତରୁ କେତେ ଦିଅନ୍ତି କବି ପଢ଼ୀ
 ଶାନ୍ତିକର ‘କେବେହେଲେ କିଛି ହେଲେ
 ନ ମାରିଥାବ ହାତରେ।’ ରମାକାନ୍ତଙ୍କ
 ଅବର୍ଜନାନରେ ଆଜି ମନେହୁଏ, ପଦ୍ମାଙ୍କୁ
 ଯେପରି ‘ଶ୍ରୀରାଧା’ କାବ୍ୟଗ୍ରହ ହେଉଥିଲା
 ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ସବିଶେଷ
 ଭେଟି। ସେହି ବର୍ଷଟ୍ଟରୁ ହାତରେ ଧରି
 ପଡ଼ୀ ଶାନ୍ତି ଏଣିକି ଉତ୍ତର ରହିବେ ତାଙ୍କର
 ଅବଶ୍ୟକ ଆମ୍ବାଳ ସେଇଠି, ଯେଉଁରୁ
 ଏଇ ଏଇ ଉଠିମାଳ କବିଙ୍କିଂ ଶବାଧାରା

‘ଶ୍ରୀରାଧା’ ପୁରାପୂରି ପୁରାଣର
ମୁହଁତ୍ତି । ପୁରାଣରେ ତାଙ୍କର ପାଦେ
ତ ପୁରାଣ ବାହାରେ ଆଉ ପାଦେ ।
୧୯୯୭ରେ କେ. କେ. ବିରଳା
ପାଉଷ୍ଟେଶ୍ଵର ଯେତେବେଳେ
‘ଶ୍ରୀରାଧା’ରୁ ‘ସରସ୍ଵତ’ ସନ୍ମାନ
ପାଇଁ ଚିତ୍ରନ କଲେ, ମତ ରଖୁଥିଲେ—
“Radha in Ramakant’s

'Sriradha' is an individual, glorified in her own individuality." ସମୟର ସାମସ୍ତରିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ଗତି କେବଳ ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଥାଏଁ ।

ଆଗକୁ) ରାଧାଙ୍କ ପାଇ ଏକମାତ୍ର ସତ୍ୟ
ବୁଝେ, ଆଗ ଓ ପଛ- ଉଭୟ ଦିଗକୁ
ତା'ର ଗଠ ଏକସଙ୍ଗେ ଉନ୍ମୁଖ। ସୁତରାଂ
କାହାର ମୃଦୁୟ ଆଗ- ରାଧାଙ୍କର ନା
କୃଷ୍ଣଙ୍କର ?- ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଅବାକ୍ଷର।

ରାଧା ଉପାଖ୍ୟାନଟି ମିଥରେ
ମଧ୍ୟ ଭିଲ ଭିଲ। ପୁରାଣରେ ରାଧା
ରାଯାଣ- ପଢ଼ି (ମତାନ୍ତରେ ଚନ୍ଦ୍ରପେନ
ବା ଚନ୍ଦ୍ରପେଣା)। ରାଧାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ
ଆମେ ଜେଣୁ 'ବ୍ରହ୍ମ ବୈବର' ପୁରାଣରେ,
ଯେଉଁଠି ରାଧା ହେଉଛନ୍ତି କୃଷ୍ଣଙ୍କର
ବିଦ୍ୟସମର୍ଥତା ପଢ଼ି। ବ୍ରହ୍ମ କନ୍ୟାକର୍ତ୍ତା
ହୋଇ ରାଧାଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଅର୍ପଣ
କରିଛନ୍ତି। ଗୋଲୋକାବୀରିନୀ ବିରଜା,
ଯିଏ ରାଧାଙ୍କର ପ୍ରେମ ପ୍ରତିଯୋଗିନୀ-
'ମାନଭୂତି' ଯାତ୍ରାରେ ସେ
ଚନ୍ଦ୍ରବଳୀରେ ରୂପାନ୍ତରିତି। ସୁତରାଂ
ଚନ୍ଦ୍ରବଳୀବାରାଧାକାହାରିଷ୍ଟିରଚେହେରା
ପୁରାଣରେ ଦେଖାବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ।

କେତେକ ଲୋକକଥାରେ
ପୁଣି ରାଧାଙ୍କର ସ୍ଵାମୀ ରାଯାଣ
ମୁହଁନ୍ତି, ଗୋର୍ବନ୍ଦମ । କୃଷ୍ଣ ସହ
ପଡ଼ୀ ରାଧାଙ୍କର ପରଳୀୟାକୁ ଲୁହି
ଲୁହି ଦେଖୁଥିବା ଗୋର୍ବନ୍ଦମ ରାଧାଙ୍କ
କୋପଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ି ନିୟୁକ୍ତ ମାତ୍ର
ଖାଆନ୍ତି ଓ ପରିଣତିରେ ତାଙ୍କର
ତଙ୍କାଳ ମୁହଁ ଘଟେ । ଅନୁତ୍ପା ରାଧା
ପରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇ
ଦିଅଛି । ରାଧା ଉପାଖ୍ୟାନର ଏ
ବିଧିତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ସହଜରେ
ମୁହଁହୁଏ ଯେ ‘ମିଥ’ କବାପି ବେଦର
ଗାର ମୁହଁଁ, ଏହା ବଦଳେ
ରାଧାଙ୍କ ବିବାହ ପରି ତାଙ୍କ
ମୁହଁ ମଧ୍ୟ ‘ମିଥ’ରେ ରହସ୍ୟାଳ୍ଲଙ୍କ
ପ୍ରଭାସରେ କୃଷ୍ଣ କର୍ତ୍ତଳ ଉପେକ୍ଷିତ
ହୋଇ ରାଧା ଯମୁନାରେ ଖାସ ଦେଲେ
ନା କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ପରେ ବ୍ୟଥିତ
ହୋଇ ଅପିରେ ଆୟାହୁତି ଦେଲେ
ତାହା ଏବେ ବି ସଂଶୟାଳ୍ଲଙ୍କ । କୃଷ୍ଣ ବ
ରାଧା ଯେଣୁ ଏଠିହାସିକ ଚିତ୍ର ମୁହଁନ୍ତି
ତେଣୁ ଉଭୟଙ୍କୁ ନେଇ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍
ସମୟରେ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ କାହାରା

ଗଢ଼ିଅଟିଛି ଓ ସେମେବୁ କାହାଣା, 'ସମ୍ବୂଧ
ଜନସ୍ଵତ୍ତ' ରେ ପ୍ଲିର ହୋଇଯାଇଛି
'ଶ୍ରୀରାଧା' ରେ ରାଧାଙ୍କ ମୃଦୁ ଆଗାମ
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୃଦୁ କଳ୍ପନା ପାଇଁ ରମାକାନ୍ତ
ଦାୟୀ କରିଛେବ ନାହିଁ । କାରଣ 'ମିଥ'
ପୂନର୍ନ୍ୟାସ ଓ ବିକଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟି ହେଁ ଯୁଗକାନ୍ତ
କବିଙ୍କ କାମ ଓ ରମାକାନ୍ତ 'ଶ୍ରୀରାଧା' ରେ
କେବଳ ତାହାହିଁ କରିଛନ୍ତି । ରମାକାନ୍ତ
ଲେଖନୀୟରେ ରାଧା ଯେପରି ରୂପ ଧାରା
କରିବାକୁ ଛାଇ କରିଛନ୍ତି, ରମାକାନ୍ତ
ସେଇ ଛାଇର କେବଳ ନିର୍ମିତମା
ହୋଇଛନ୍ତି । 'ଶ୍ରୀରାଧା' ର କିଛି ଧାରା
ସେ ମୁହଁକ୍ରମୀ, ତାଙ୍କ ଅଗୋଚରରେ ଆଏ
କିଏ ଲେଖାଣ୍ଟି ବୋଲି ବି ସେ କହିଛନ୍ତି

216

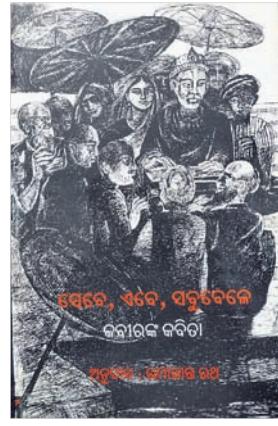
କବି ପାଇଁ କବିତା ଆଶ୍ରୟ

ପ୍ରତିନାଶ୍ବର

ପାଠକ ପାଇଁ । ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ “କୁଳପଦି
ଜାନ୍ମିତ୍ତିକୁ
ଜଣେ ।
ରତ୍ନା !
ଜାଗଶି” ।
ଯେ
ବାବା
ପାଇଁ
ଥୁବା
ହୁଅଥା
ଘର
ପିଲାମେ
ଆଶ୍ରମ
ଟିକିଏ
ଖୋଜେ । ସେ ଆଶ୍ରମ
ପ୍ଲାଟ ମନ
ମୁତ୍ତାବକ
ନ ହେଉ
ପାଇଁ
ଦେଖି
ତା’ର
ଉପାୟ
ନାହିଁ

ରମାକାନ୍ତଙ୍କ ଅନୁବାଦରେ କବିରଙ୍କିର ଏକ କବିତା

‘ଜୀଇ ଥାଉ ଥାଉ ମରିପାର ଯଦି
 ମଲା ପରେ ଜୀଇ ରହିବ,
 କନ୍ଦୁଷ ତିତରେ ନିର୍ମଳ ରହିଲେ
 ଭବ ସାଗରୁ ତରିବ ।
 ଦୁଷ୍ଟ ମଞ୍ଚି ହେଲା ପରି ଚିର ମୋର
 ମଞ୍ଚି ହେଉ ତମ ପ୍ରେମାରେ,
 ପ୍ରାଣର ପିପାସା ଦେଖିବ ଗୁରୁଙ୍କ
 ବଚନାମୃତ ପାନରେ ।
 ଧନ୍ୟରେ ନ ଯୋଧୁ ଶର ଭେଦିବେଳେ
 ଶୁଭୁ ସାଗର ସଂପାଦକୁ,
 ପବନ ଉଡ଼ାଇ ନେଉଥିବା ରୁହି
 ଛାଡ଼େ କି ପ୍ରାତି ତୋରକୁ ?’

ମୁଁ ନୁହେଁ, ତୁମେ କ୍ଷେ
ରକ୍ତରେ ବୁଡ଼ିଥାଆ

ଦିଲୀପ କୁମାର ସ୍ଥାଇଁ

ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟ ସହିତ୍ୟକୁ ଜୀବାନରେ ଉଚ୍ଚତମ ସୋଧାନରେ ପ୍ଲାପନା କରିବାରେ କବି ରମାକାନ୍ତ ରଥଙ୍କ କବିତା ଓ କୃତିତ୍ୱ ପ୍ରିଣ୍ଟାନିଯୋଗ୍ୟ। ‘କେତେ ଦିନର’ କଥା କହିବା ପାଇଁ ସ୍ଵାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କାବ୍ୟଧାରାକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ରମାକାନ୍ତ କାଳକ୍ରମେ ‘ଅନେକ କୋଠରା’ ଅତିକ୍ରମ କରି ପଥଞ୍ଚୟାଆନ୍ତି ‘ସନ୍ଧିଷ୍ଠ ମୃଗ୍ୟା’ ପାଖରେ। ପ୍ରଯୋଗବାସୀ କବିତାର ପ୍ରଚରଣ କାଳରେ ରମାକାନ୍ତ ହଁ ପାଲନିଯାଆନ୍ତି ଏ କବିତାର ମାର୍ଗ ଓ ଆଦର୍ଶ। ଜୀବନର ସାମଗ୍ରିକ ବିପଳତାକୁ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ମହାକାଳ ପାଖରେ ସମର୍ପ ଦେବା ବେଳେ ବାସଲ୍ୟ କାରୂଣ୍ୟରେ ଛଳଛଳ ଦିଶେ କବିତାର ପୃଷ୍ଠା। ତମାମ ଜୀବନ କାବ୍ୟ ନାଯକ ବୟସ ବିଦୟମନାରୁ ବାହିରିବାକୁ ଚାହୁଁଲେ ମଧ୍ୟ ଅରକିଯାଏ ଜନ୍ମିଯର ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଖରେ। ଉଚ୍ଚିତ୍ୟାଏ ମୁଣ୍ଡାଦି। ଜଳିଯାଏ ଶୋଇବା ଘର। ମନ୍ଦିରର ଦଧନର୍ଥ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େ ଦେହର ଚଚାଣରେ। ଏକ ଧୂଆଳିଆ ସନ୍ଧିଷ୍ଠତା ଭିତରେ ଧାଇଁସଲ୍ ହେଉଥିବା ଜୀବନକୁ କବି ମୁହାଁଲ ଦିଅନ୍ତି ସପ୍ତମ ରତ୍ନାଢକୁ। ଏ କେଉଁ ରତ୍ନ ? ଯେଉଁଠି ବର୍ଷ, ମାସ, ଦିନ, ଦର୍ଶନ ମୂଳ ଓ ଧର୍ମର। ଯେଉଁଠି ଜନ୍ମ ଅର୍ଥ ମୃତ୍ୟୁ ଓ ମୃତ୍ୟୁରେ ହଁ ଅମୃତର ଉପଲବ୍ଧି। ବାସ୍ତାନୀନ, ରୂପାନୀନ, ରଙ୍ଗାନୀନ ରତ୍ନର ମାମ ସପ୍ତମ ରତ୍ନ।

ଓଡ଼ିଆ କବିତା ୧୯୭୦ ମସିହା ବେଳକୁ କବି ଗୁରୁପ୍ରସାଦ

ମାହାତ୍ମିଙ୍କ ହାତ ଧରି ‘ସପୁତ୍ର ସ୍ଵାନ’
କରିଥାରିଥିଲା । ଅଞ୍ଚୁର ଓ ଉଦ୍ଧବଙ୍କ
କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ମଧ୍ୟ ମୋକ୍ଷ
ମିଳିନଥିଲା । ୧୯୭୭ ମସିହାରେ
ରମାକାନ୍ତ ଜୀବନବିମୁଖ
ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ବିକଞ୍ଚ
ଉପଳବ୍ଧି ପ୍ରକାଶ କଲେ ‘ସପୁତ୍ର
ରତ୍ନ’ ମାଧ୍ୟମରେ । ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ
ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଉତ୍ସର୍ଗବିନ୍ଦୁ
କହିଲେ ‘ସପୁତ୍ର ରତ୍ନ’କୁ ହୀ
ବୁଝାଏ । ଯେଉଁଠି ପହଞ୍ଚଗଲେ
କେବଳ ସନ୍ଧ୍ୟାସାର ସ୍ଵର ଶୁଭେ ।
ବାସ ରାତିର ଦୀପନିଆଁ ଅପେକ୍ଷା
ଛୁଇ ନିଆଁର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଦିଶେ ।

ମୋ: ୭୦୦୮୮୮୭୪୦୮

A close-up photograph of a person's hand holding a small, light-colored object, possibly a piece of pottery or a shell, against a dark background.

